

030026

DIA

CA'FER es-SÂDIK

Buckley, Ron P.

The Imam Ja'far al-Sâdiq, Abū'l-Khattāb and the Abbasids .-- 2002 ISSN: 0021-1818 : Der Islam, vol. 79 i pp. 118-140, (2002)

'Abbasids | Iraq | Shi'ism & Shiis/Shiah ; Ja'far al-Sâdiq, 6th Shi'i Imām ; Abū 'l-Khattāb al-Asadī

030026

DİA

CA'FER es-SÂDIK

Madde Yayınlandıktan Sonra Gelen Doküman

21.08.2017

Abrahamov, Binyamin

The attitude of Ja'far al-Sâdiq and 'Alī al-Ridā toward kalām and rational reasoning .-- 2006 ISSN: 0334-4118 : Jerusalem Studies in Arabic and Islam, vol. 31 pp. 196-208, (2006)

Theology | Shi'ism & Shiis/Shiah; Ja'far al-Sâdiq, 6th Shi'i Imām ; 'Alī al-Ridā / Imam Reza, 8th Shi'i Imam ; 'Ali al-Rizā b. Mūsá, 8th Shi'i Imam

961, JA'FAR AL-ŞADIQ, 6th Shi'i Imām. *Spiritual
gems: the mystical Qur'an commentary ascribed by
the Sūfis to Imām Ja'far al-Şādiq (d. 148/765).*
Translated and annotated by Farhana Mayer.
Louisville (KY): Fons Vitae, 2011. 189 pp.

Cafer-i Saadik
030026

21 Kasım 2017

MADDE YAYIMLANDIKTAN
BİRA GELEN DOKÜMAN

this nation; and 2) he is the son of "the chosen from among the slave women": *ابن سبيبة وهو قائم هذه الأمة وإنه ابن خيرة الإمام*. To this al-Šādiq comments briefly and dryly: "He is not what he says; if he will come out (rebels) he will be killed": *ليس هو كما قال إن خرج قتل*.⁸⁸

The phrase "a captive slave woman," denoting the mother of the Imāmī *Qā'im/Mahdī* within the framework of the Imāmī-Zaydī struggle for legitimacy, may perhaps bear evidence of its early provenance, at least not much later than 122/740, when Zayd was executed and crucified.

In other traditions the captive female slave becomes a black female slave (*ama sawdā*),⁸⁹ but mainly the phrase "the chosen from among the slave women": *ابن خيرة الإمام* becomes "the pure/the most excellent Nubian [that is, black] chosen from among the slave women": *ابن خيرة الإمام النوية الطيبة*. The Imāmī scholars identified this Nubian slave woman as the mother of the ninth Imām, Muḥammad b. 'Alī [al-Riḍā b. Mūsā b. Ja'far] al-Jawād (d. 220/835), whose mother was a Nubian slave woman.⁹⁰ It is noteworthy, in connection with this, that the mother of the seventh Imām, Mūsā b. Ja'far al-Šādiq, was called "the one who is purified from any sin or stain" (*al-miṣfāt*),⁹¹ which, according to Imāmī sources was the epithet for Eve: "purified from any stain" (*المصفاة من الدنس*).⁹² The mother of the eighth Imām, 'Alī b. Mūsā I-Riḍā was a slave woman who was given the epithet "the pure" (*al-ṭāhira*) by her husband, Mūsā b. Ja'far.⁹³

It seems that it is not a mere coincidence that the mothers of the seventh, eighth, and ninth Imāms are either identified with or connected to the tradition of the chosen slave woman mother of the Mahdī, but this topic merits a separate discussion.

Cafer es-Sādik (030026)

5 Ja'far al-Šādiq during the Rebellion and his Attitude Towards it According to Mainly Imāmī Traditions

There are conflicting reports about Ja'far al-Šādiq on the eve of the outbreak of the revolt.

88 Al-Nu'mānī, *al-Ghayba*, 229, no. 10 [= al-Khūrī, *Rijāl*, 8:363].

89 Al-Nu'mānī, *al-Ghayba*, 228, no. 8.

90 Al-Qummī, *al-Arwār al-bahīyya*, 249; al-Shaykh al-Mufid, *al-Irshād*, 2:276; al-Ṭabarsī, *I'lām*, 2:92.

91 Kohlberg, "Mūsā al-Kāzim," 645a; for example, see Ibn Shahrāshūb, *Manāqib*, 3:437; al-Baḥrānī, *Madīnat al-ma'ājiz*, 7:7, 9; al-Majlisī, *Bihār*, 48:1, 6.

92 Ibn Ṭā'ūs, *al-Iqbāl bi-l-a'māl*, 3:244; al-Majlisī, *Bihār*, 95:401.

93 Al-Baḥrānī, *Madīnat al-ma'ājiz*, 7:7, 9; al-Majlisī, *Bihār*, 49:5.

Isam DN

254888

1) According to some reports transmitted by and through Imāmī transmitters, on the night of the outbreak of the rebellion Ja'far left Medina and withdrew to his estate al-Ṭayyiba. One chain of transmitters is worthy of mention: 'Īsā b. 'Abdallāh b. Muḥammad b. 'Umar b. 'Alī b. Abī Ṭālib < his mother Umm Ḥusayn bt. 'Abdallāh b. Muḥammad [al-Bāqir] b. 'Alī b. al-Ḥusayn b. 'Alī b. Abī Ṭālib who relates an alleged eyewitness report from her uncle, Ja'far al-Šādiq:

On that night Ja'far orders [someone] to bring him his chest ["basket": *safaṭ*], where the flag of the Prophet (*al-ṣuqāb*) was deposited, [he] takes out 200 *dīnārs* which were put there by his grandfather, 'Alī b. al-Ḥusayn, received from [the selling? revenues of] 'Amūdān. Ja'far adds that he was keeping this sum of money for "this event that happened tonight in Medina, so he took it and went away, and the money served for his maintenance in [his estate] Ṭayyiba."⁹⁴

The *safaṭ* was in the exclusive possession of the Ḥusaynīs. As already noted, the Ḥasanī side in this strife between the families hardly appears on its own, we learn about it mainly from the debate in the Imāmī sources. One such rare tradition claims that Muḥammad b. 'Abdallāh received the *safaṭ* (the basket) from Fāṭima bt. 'Alī b. Abī Ṭālib, who received it from her brother al-Ḥusayn, without knowing what was inside it.⁹⁵ This is a rare tradition that managed to survive despite the dominant Imāmī

94 Al-Šaffār, *Baṣā'ir*, 195, no. 3 (and the parallels in al-Majlisī, *Bihār*, 26:204 and al-Rāwandī, *al-Kharā'ij*, 2:770): *وكانت نفقته بطيبة*; the *isnād*: Ahmad b. al-Ḥusayn < his father < Zarf b. Nāfi; according to this tradition, 'Alī b. al-Ḥusayn gained this sum from the selling[?] of 'Amūdān: *عز لها علي بن الحسين عليهما السلام عن ثمن عمودان* (in other variants: *رفعها* / *دفعها*); a short version of the tradition, al-Šaffār, *Baṣā'ir*, 201, no. 26: from ... al-Ḥasan b. Zarf < his father < al-Ḥasan b. Zayd: Ja'far takes out 100 (instead of 200) *dīnārs*. The text is simpler than the first one: he takes out the money in order to spend it in al-'Amūdān (لينيقتها لعمودان) [a parallel text: al-Majlisī, *Bihār*, 26:216: *لينيقتها بعمودان*]; see also another parallel tradition, al-Šaffār, *Baṣā'ir*, 207, no. 50: from 'Īsā b. 'Abdallāh [b. Muḥammad b. 'Umar b. 'Alī b. Abī Ṭālib] < his mother [whose uncle was Ja'far al-Šādiq] [= al-Majlisī, *Bihār*, 26:215–216]: Ja'far takes out the money that his father[!] not his grandfather, 'Alī b. al-Ḥusayn received from selling 'Amūdān. I was unable to locate 'Amūdān. Al-Majlisī, *ibid.*, 26:204, assumed that this is the name of his estate but does not give its location; al-Ṭayyiba was an estate of Ja'far al-Šādiq (most probably of his family), see al-Šaffār, *Baṣā'ir*, 254 (no. 3): from Mu'attab, the *mawlā* of Ja'far al-Šādiq: "I went with Abū 'Abdallāh [that is, Ja'far al-Šādiq], peace be upon him, to an estate of his called Ṭayyiba"; see also the comment of al-Majlisī, *Bihār*, 26:204–205.

95 Al-Iṣfahānī, *Maqātil*, 241; Cook, *Muslim Apocalyptic*, 216 [quoting al-Iṣfahānī and al-Majlisī, 45:82: an irrelevant/erroneous quote]: "a *safaṭ* (a "basket") of knowledge (or "a basket of books") supposedly left for him [that is, for Muḥammad b. 'Abdallāh] from the latter" [that is al-Ḥusayn b. 'Alī]; but we do not learn all this from the text of the tradition, 1) al-Ḥusayn did not leave the *safaṭ* to Muḥammad b. 'Abdallāh, it was given to him by al-Ḥusayn's daughter; 2) the contents of the *safaṭ* is not mentioned in this tradition.

12 Ocak 2013

CROW, Karim Douglas. Imam Ja'far al-Sadiq and
the elaboration of Shi'ism. *The Shi'i world:
pathways in tradition and modernity*. Ed. Farhad
Daftary, Aryn B. Sajoo and Shainool Jiwa. London:
Tauris, 2015, (Muslim Heritage Series, 4),
pp. 56-77.

Cafes-i-Sadeh
030026

MADDE YAYIMLANDIKTAN
KARCELLEN DOKÜMAN

30 Nisan 2018

فاطمه بنت عَلمِ الْهُدَى ← بنت علم الهدی

فاطمه بنت عَلِيِّ (ع)، یا: فاطمة الصُّغرى، دختر امیرالمؤمنین (ع) بوده و داستان گردنبندی که وی به رسم امانت از بیت المال برگرفته بود و حضرت (ع) از این امر ناراحت شده و آن را به بیت المال پس فرستادند... در بسیاری از کتب تواریخ مذکور است...

خیرالدین زرکلی در «الاعلام» (۱۳۱۵) می نویسد: فاطمة بنت عَلِيِّ بنِ اَبی طالِبٍ: مِنْ فَضَلِيَّاتِ النَّسَاءِ، وَرَوَتْ الْحَدِيثَ وَرَوَى عَنْهَا= فاطمه دختر علی بن اَبی طالِبٍ (ع): از والامقام ترین زنان فاضله است که حدیث روایت کرده و از او نیز حدیث روایت کرده اند. وفات او در ۱۱۷ ق رخ داده است.

منابع: تهذیب التهذیب، ابن حجر عسقلانی، ۴/۴۳۱۲؛ لا رفا، شیخ مفید، ۳۵۴؛ خلاصة تدریب الکمال فی أسماء الرجال، خزرجی، ۴۲۵؛ راحة الارواح، ابو سعید شیبی سیزواری، ۸۷. سید احمد سجادی

فاطمه بنت قاسم بن مُحَمَّد بن اَبی بکر، مُکنتی به اُمّ

فَرْوَة (فَرْوَة: سرپوش زنان، تاج، ثروت و توانگری، ...)، مادر گرامی امام صادق (ع) که آن حضرت در حق او فرموده، کانت اُمی مِن اُمَّتِ وَاثَقَّتْ وَاَحْسَنَتْ، وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ= مادرم از جمله زنانی بود که ایمان حقیقی و تقوی و احسان و نیکوکاری را اختیار کرد، و خداوند دوست می دارد نیکوکاران را؛ که به گفته محدث قمی: همانا حضرت صادق (ع) در این کلمه مَوْجَزَه، وصف کرده آن مُخَدَّرَه (= بانوی پرده نشین، مأخوذ از خَدْر - به کسر - که به معنی پرده است) را به تمام اوصاف شریفه.

علی بن الحُسَینِ المسعودی در «تنبات الوصیه» آورده که: اُمّ فَرْوَة از تمامی زنان زمانه خویش پرهیزگارتر بوده، و احادیثی از امام سجاد (ع) روایت نموده؛ از جمله آنها است قول آن حضرت به او: ای اُمّ، فروه، من دعا می کنم برای گناهکاران شیعیانمان، در روز و شب، صديبار؛ یعنی استغفار و طلب آمرزش می کنم برایشان؛ زیرا که ما صبر می کنیم بر چیزی که می دانیم (یعنی بر قصور و تقصیر آنان به مقتضای طبیعت بشری) و آنان صبر می کنند بر چیزی که نمی دانند (یعنی ایستادگی می کنند بر گناهیانی که عقوبت آنها را نمی دانند). اُمّ فَرْوَة بانویی بزرگوار بوده، به حدی که گاه از امام صادق (ع) - که فرزند وی بود - با کُتِبَه: يَابْنَ الْمُكْرَمَةِ یاد می کرده اند.

روایت شده که عبدالاعلی گفت: دیدم اُمّ فروه را که پوشیده بود کسایبی (= گلیمی) و طواف کعبه می نمود، به نحوی که کسی او را

بن اسحاق (معروف به اَبی هاشم جعفری) - بوده و از احوال او چندان اطلاعی در دست نیست، جز اینکه از پدرش امام رضا (ع) روایت می کرده و شَبَلنجی (م ب ۱۳۰۸ ق) کراماتی از او نقل می کند.

شیخ صدوق در «معیون اخبار الرضا (ع) این دو حدیث را از وی آورده است: عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الرِّضَا (ع) عَنْ اَبِيهَا، عَنْ اَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ اَبِي طَالِبٍ (ع) - عَنِ النَّبِيِّ (ص) - قَالَ: مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ، وَ مَنْ حَسَنَ خَلْقَهُ بَلَغَهُ اللَّهُ دَرَجَةَ الصَّالِحِ الْقَائِمِ= هر کس خشم خود را بازدارد، خداوند نیز عذاب خود را از او باز دارد؛ و هر کس نیکو سازد اخلاق خود را، خداوند برساند وی را به درجه روزهدار شب زنده دار. نیز: عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الرِّضَا، عَنْ اَبِيهَا الرِّضَا، عَنْ اَبَائِهِ (ع)، قَالَ: لَا يَجِلُّ لِشَيْءٍ أَنْ يُرَوِّعَ مُسْلِمًا= جلال نیست بر مسلمانی که (به شوخی یا جدی) مسلمان دیگری را بترساند.

اولاد او، تنها یک فرزند، با نام: حسن بن مُحَمَّد بن جعفر بن قاسم، برای او ذکر کرده اند.

منابع: یحیایانوار، علامه مجلسی، ۳۸۸/۷ و ۱۴۷/۷۵؛ معیون-

الاخبار، شیخ صدوق، ۷۰/۲ به بعد؛ نورالابصار، شَبَلنجی و مُنتهی الآمال، محدث قمی، ۳۱۳/۲. سید احمد سجادی

فاطمه بنت السَّید بن طاووس، فاطمه دختر ابوالقاسم

علی بن موسی بن جعفر بن طاووس الحسینی و الحسینی (م ۶۶۴ ق) است. مادرش زهرا خاتون، دختر وزیر ناصرین مهدی می باشد. پدرش از بزرگان شیعه و ثقات جلیل القدر و عظیم المنزله است. فاطمه خواهر شرف الاشراف - که بانویی فاضل، عالم، کاتب و صالح بوده است - در «ریاض العلماء» می نویسد: بانویی فاضل، عالم، کاتب، صالح و حافظ قرآن بود. هنگامی که کمتر از ۹ سال داشت حافظ قرآن شد. پدرش در کتاب «امالی طوسی» برای او و خواهر و برادرانش اجازه روایت نوشت، در کتاب «سعد السعور» نوشته است که قرآنی برای او وقف نموده است؛ عبارت وی چنین است: «وَوَقَّفْتُه عَلَی ابْنَتِي الْحَافِظَةَ لِلْقُرْآنِ الْکَرِیْمِ (فاطمه)؛ حَفِظَتْهُ وَ عَمَّرَهَا دُونَ تِسْعِ سِنِينَ مِنَ الرَّبْعِ الثَّالِثِ (ص ۲۷) = وقف نمودم این قرآن را بر دختر حافظ قرآنم (فاطمه)، که آن را حفظ نموده در حالی که سن او کمتر از ۹ سال بوده است از رُبْع سنوم (که گویا آن قرآن دارای ۴ بخش بوده است).

منابع: ریاض العلماء، عبدالله افندی اصفهانی، ۴۰۸/۵؛ سعد السعور، علی بن موسی ابن طاووس، ۲۷. مرضیه محمد زاده

02 Temmuz 2018

MADDE YAYIMLANDIKTAN SONRA GELEN DOKÜMAN

دائرة المعارف تشیع، جلد دوازدهم، تهران: مؤسسه انتشارات حکمت، ۱۳۹۱ ISAM DN. 257996

۱۴۲۶ق در دو جلد در قم به همت انتشارات دلیل ما به چاپ رسیده است.

منابع: الدرر، ۱۳۵/۴، ۱۴۳، ۱۰۷۵/۹، ۱۹۶۷/۱۰، ۲۳۳، ۲۵۸/۱۴، ۲۴۰/۱۵، ۷۶۷/۱۹، ۷۷-۷۵، ۱۷۰، ۳۸۲/۲۴؛ فهرست نسخ خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران، ۶۱۵/۳-۶۲۱؛ معجم الآثار المخطوطة حول الامام علی بن ابی طالب (ع)، ۵۸۲؛ مقالات تاریخی، دفتر پانزدهم، ۱۲-۳۲؛ مصائب النواصب، ۶۲/۱؛ ترجمه مصائب النواصب، مهدی مجتهدی ۲۱ (مقدمه)، ۴ (متن).

مصباح ← اختیار المصباح (ابن باقی)

مصباح الزائر و جناح المسافر، از اولین تصانیف سیدبن طاووس (م ۶۶۶ق) درباره زیارت ائمه. کتاب با مقدمه‌ای کوتاه در بیان آثار رحمت الهی، وجوب اطاعت از رسول خدا (ص) و لزوم تعظیم ائمه (ع) و قبور ایشان به دلایل عقلی آغاز می‌شود. سپس با استناد به دو روایت، ضرورت و ثواب زیارت قبور ائمه و سفر برای این مقصود بیان می‌شود. این کتاب در ۲۰ فصل، به بیان مقدمات سفر و آداب آن و زیارت ائمه و اولاد ایشان و مؤمنین می‌پردازد. سیدبن طاووس هر فصلی را با ذکر احادیث آغاز کرده و آن‌گاه به بیان چگونگی زیارت و اعمال پرداخته است. ایشان در نقل احادیث اسناد را نیاورده، چراکه بنایش بر اختصار بوده است. تنها چاپ این کتاب به تحقیق مؤسسه آل‌البیت منتشر شده است.

منابع: الدرر، ۱۰۷/۲۱؛ فهرس التراث، سید محمد حسین حسینی جلالی، ۶۶۰/۱. محسن دریایی

مصباح الشريعة، کتابی منسوب به امام صادق (ع) پیرامون اخلاقیات. کتاب در صد باب مرتب شده است، اولین باب در عبودت و آخرین باب آن در غیبت کردن است. از این کتاب در مجامع روایی احادیث بسیاری نقل شده ولی کمتر درباره ماهیت آن بحث شده است. درباره نویسنده این کتاب اختلاف دیدگاه وجود دارد. سیدبن طاووس، شهید ثانی، شیخ ابراهیم کفعمی، محدث نوری از این کتاب حدیث نقل کرده و تصریح به اعتماد بر آن کرده‌اند. گسترده‌ترین تحقیق در دفاع از انتساب آن به امام صادق (ع) توسط محدث نوری در

مصائب نوشت که رد آن توسط شیخ عبدالنبی طسوجی (۱۲۰۳م) به فارسی در حواشی نسخه‌ای از آن تألیف شد و ظاهراً همان ردی است که از او به اشتباه بر نواقض گزارش شده است. اولین ترجمه مصائب النواصب را فرزند قاضی، به توصیه سلطان محمد قطب‌شاه (م ۱۰۳۵) انجام داد. سپس محمد اشرف‌بن عبدالحسیب (م ۱۱۴۵)، شاگرد علامه مجلسی، به درخواست احمدیگ یوزباشی در ۱۰۷۰ به اسم شاه عباس اول (حک ۹۹۶-۱۰۳۸)، ترجمه‌ای فارسی از این اثر به انجام رساند که گویا دیباچه آن از مولی مسیح‌بن اسماعیل فسوی (م ۹۱۱۲۷) است. محمدتقی حسینی نیز ترجمه فارسی خود، ناصب النواصب، را به اسم شاه عباس اول تدوین کرد، ولی تاریخ آن مشخص نیست. ترجمه دیگر، که به اسم شاه سلیمان صفوی (حک ۱۰۷۷-۱۱۰۵ق) انجام شده، به محمد طاهر بن محمد حسین شیرازی قمی منسوب است. سرانجام، تنها ترجمه‌ای که منتشر شده متعلق به میرزا محمدعلی مدرس رشتی چهاردهمی نجفی (م ۱۳۳۴) است که با حواشی مرتضی مدرس چهاردهمی (نوه مولف) در تهران به سال ۱۳۶۹ق به چاپ رسید. آنچه موجب شده تا این کتاب با عنوان ترجمه نواقض الرواقص نیز شناخته شود مبتنی بر گفته مترجم بوده، در حالی که بخش‌های نقل شده از نواقص در این ترجمه همان قسمت‌های منقول در مصائب است.

از دیگر رده‌های نواقص می‌توان به العذاب الواصب علی الجاهد و الناصب یا معائب النواصب و دفائن الکواذب از عالم رجالی ابوعلی محمد بن اسماعیل حائری (م ۱۲۱۶) در سه جلد و رساله النوروزیه از ملا باقر بن اسماعیل کجوری (م ۱۳۱۳) به فارسی در رد صاحب نواقص، درباره غدیر و نوروز، اشاره کرد. همچنین، آیت‌الله مرعشی سه رده دیگر نواقص را به این شرح معرفی کرده است: محق الباطل از جد ایشان، سید محمد حسینی مرعشی (م ۱۲۶۵)؛ رده سید محمد بن علی حسینی حسینی اصفهانی و نیز رده میر محمد بن محمد هادی حسینی مرعشی شوشتری، که هر کدام در اجازه‌ای به رده خود اشاره کرده‌اند. گفتنی است که نواقص را محمد بن عبدالرسول برزنجی کردی (م ۱۱۳۰) با نام نواقض الرواقص خلاصه کرد که یکی از شاگردان قاضی نورالله الشهب‌الثاقبه را در رد آن نوشت. چاپ انتقادی مصائب النواصب به کوشش قیس‌القطار انجام شده و در

2

Cafer-i Sadik
030026

The Writings of Ja'far al-Şadiq

Ronald P. Buckley

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

No other Shi'ite Imam receives as much praise for their knowledge and erudition in all aspects of scientific, ethical and religious learning as does the sixth Imamī Imam Ja'far al-Şadiq (d. 148/765). The Imamī theologian al-Shaykh al-Mufid (d. 413/1022) remarks that he was

the cleverest, the greatest in stature, and the most venerated among the scholars and the common people. People took from him so much knowledge that men conveyed it to remote areas. He was known in all parts of the Islamic homeland. No other member of the Ahl al-Bayt was also remembered and praised by the historians and biographers as he was. Nor did the historians ever quantitatively report from anyone as they did from Abū 'Abdallāh [al-Şadiq].¹

As a result of this it is elsewhere stated that there were nine hundred men in the mosque of Kufa each of them saying "Ja'far b. Muḥammad [al-Şadiq] informed me."²

The present article deals with one aspect of al-Şadiq's alleged output, that is, the various letters, treatises and other writings attributed to him. The aim is not primarily to question this attribution, even though our comments are clearly relevant to this, but rather to provide an initial outline of the nature and scope of the corpus.

Al-Şadiq's prime significance within Imamī Shi'ism is as the main source of a specially Shi'i collection of *ḥadīth* and attendant body of religio-legal norms, so much so that Imamī law is alternatively referred to as Ja'fari law. This is not the place to attempt to trace the development of al-Şadiq's status as *muḥaddith* and jurisconsult within early Shi'i thought and his elevation to spokesman for his and subsequent generations of followers. Nonetheless, at the risk of being overly elliptical, we might remark that the circumstances which facilitated the rise of al-Şadiq were the contemporary florescence of concern with Islamic law and the elevation of *ḥadīth* as the vehicle for articulating that law, the accession of the Abbasids instead of the expected Shi'i regime and the resulting disillusionment of many Shi'ite sympathisers which led to zealous efforts to define a specifically Shi'i body of law and

¹ Shaykh al-Mufid, *Kitāb al-Ishād: The Book of Guidance into the Twelve Imams* (translated by I.K.A. Howard: New York, 1981), p. 270.

² Umar b. Muḥammad al-Kashshī, *Akhbār Ma'rifat al-Rijāl* (Mashhad, 1970), p. 447. See also al-Najāshī, *Kitāb al-Rijāl* (Tehran, n.d.), p. 31.

doctrine in contradistinction to that of the rulers. There are doubtless a number of contributory factors as to why, amongst all the other members of the family of 'Alī b. Abī Ṭālib, it fell to al-Şadiq to be the mouthpiece of Shi'i elaborations. These perhaps include the usurpation of the line of Muḥammad b. al-Ḥanafīyya by the Abbasids who claimed that Muḥammad's son Abū Ḥāshim had passed the Imamate on to them, the decimation of the line of al-Ḥasan b. 'Alī by the Abbasid caliph al-Manṣūr during the revolt of Muḥammad al-Nafs al-Zakiyya, and the supporters of Zayd b. 'Alī following their own particular path. Perhaps the most crucial factor, however, was that upon the accession of the Abbasids al-Şadiq was the only member of the family to concern himself with the elaboration of law and doctrine. Moreover, al-Şadiq's father Muḥammad al-Bāqir also appears to have had a reputation as a legal scholar and source of *ḥadīth*, this prestige perhaps being inherited by his son al-Şadiq.

Although at the time there was no generally agreed doctrine on the nature of the Imam and dissenting voices were raised to deny him any infallibility, nevertheless, the major bodies of opinion within early Shi'i thought eventually concurred on this point, and every aspect of doctrine and law subsequently had to have the Imam's stamp of approval. The Imam *par excellence* was al-Şadiq and his status as authority was subsequently raised to a sublime degree. As noted above, al-Şadiq's significance lies particularly in his contributions to Shi'i legal and doctrinal *ḥadīth*. This may be seen in that the four canonical collections of Shi'i *ḥadīth* reveal an overwhelming preponderance of traditions on the authority of al-Şadiq. For example, in Ibn Bābūya's (d. 381/991) *Man lā yaḥḍuruḥu al-faqīh* al-Şadiq is the authority for some 65% of the traditions concerning *'ibādāt*, such as regards the *ḥajj*, the *umra*, ablutions and prayer, and also for traditions relating to legal subjects, such as sales, the purchase of slaves, silent partnership, reclamation of lands, guarantees, *ḥudūd*, bloodmoney, judges, witnesses and so on. This may be compared with the percentage of traditions narrated by other Shi'ite authorities: the Prophet (7%), 'Alī b. Abī Ṭālib (5%), Muḥammad al-Bāqir (15%) and 'Alī al-Riḍā (5%), with al-Ḥasan b. 'Alī, 'Alī b. al-Ḥusayn and Mūsā b. Ja'far supplying the majority of the remainder.

There are, however, doubts regarding al-Şadiq's contribution in this field. These are partly fuelled by an examination of his place within Sunni *ḥadīth* collections and the nature of his traditions within that corpus. Al-Şadiq appears very infrequently as a transmitter of these traditions with the six canonical Sunni works recording a total of only some eighty or ninety separate *ḥadīth* which feature him as an authority. In the light of the relatively small number of Sunni traditions which feature al-Şadiq as relater, it might be argued that he was not a great repository of *ḥadīth*, at least that which purported to come from the Prophet, as had this been the case his name would surely appear more regularly among the many tens of thousands of traditions within the Sunni collections. This conclusion is further corroborated by the *Muwatta'* of Mālik b. Anas (d. 179/795). Mālik was a contemporary of al-Şadiq and furthermore was a fellow Medinan. He was therefore able to meet with him and to receive from him any *ḥadīth* that were in his possession. However, the *Muwatta'* contains only ten traditions on the authority of al-Şadiq.

A further consideration which leads to some uncertainty about the authenticity of many of the Shi'i traditions attributed to al-Şadiq is the fact that within Sunni collections there is nothing in his *ḥadīth* of a strictly legal nature, such as sales, debts, manumission, legacies, contracts and so on. The Sunni traditions on al-Şadiq's authority largely pertain to Islamic

02 Temmuz 2018

قلاع العقل

دراسات إسماعيلية وإسلامية تكريمياً لفهاد دفتري

02 Kasım 2013

تحرير

عمر علي - دي - أونثاغا

ترجمة

سيف الدين القصير

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	255306
Tas. No:	KALIN

دار الساقى

بالاشتراك مع

معهد الدراسات الإسماعيلية

2014

٤

ادعاء أهل السنة بالإمام جعفر الصادق

Cafer-i Sadık
030026

حامد الجار

I

القول بأن جعفر الصادق (ت. ١٤٨ / ٧٦٥) قد قام بدور مركزي في توطيد الشيعة الإمامية وتوفير العناصر الأساسية اللازمة لبلورة صيغتها الاثني عشرية هو أمر لا يحتاج إلى كبير عناء في الشرح أو الإثبات. فمن خلال إصراره على مبدأ الاحتراز السياسي: التقية والسكون، في وجه استبداد الخلفاء، وضع نموذجاً بقيت الجماعة الشيعية الاثنا عشرية تطبّقه حتى مستهل فترة الغيبة، بل وبعد ذلك. والأكثرية العظمى من الأحاديث التي تتضمنها كتب الحديث الشيعية هي إما مروية عنه عن أجداده أو بمرجعته الخاصة في روايتها. كما يُنسب إليه بحق تشكيل المذهب الفقهي المتميز الذي يحمل اسمه ويتضمن الأصول والفروع. وبالبناء على أسبقية أرساها والده، محمد الباقر (ت. ١١٧ / ٧٣٥)، قام بتطوير وتوسيع مفهوم تسمية الوريث المنصوص عليه، أو النص، وجعله شرطاً لتولي الإمامة. وعلى الرغم من الانشعاب التاريخي بعد وفاة جعفر الصادق إلى فرعي الإسماعيلية وما أصبح بعد ستة أجيال الشيعة الاثني عشرية، إضافة إلى فروع أخرى، والنزاعات العرضية على الوراثة، فإن مبدأ النص ساعد في ضمان

01 Haziran 2019

۷۶۵

جعفرین محمد (ع)، امام ششم - ۱

ابوعبدالرحمان سُلَمی، نویسنده کتاب حلیة الاولیا، محمدبن طلحه شافعی، ابن جوزی، خوارزمی (همو)، ص ۲۴-۲۵).

فضائل و مناقب حضرت امام صادق (ع) را کس یارای شمارش آن نیست. امام صادق آگاهی داشت بر احکامی که علت آنها ناشناخته بود یا دانش‌هایی که فهم بشر از احاطه به آن عاجز بود. کتاب جعفر، که امروز، در مغرب، نزد بنی عبدالمؤمن نسل به نسل به میراث می‌رسد، از بیانات حضرت امام صادق (ع) است (همو، ص ۲۶).

امام صادق، حدود چهار دهه، هم‌عصر بنی‌امیه و شاهد جنایت‌ها و ستمی بود که آنان به امت مسلمان، به‌ویژه اهل بیت نبوت، روا می‌داشتند. در ۱۳۲ ق، بنی‌امیه سقوط کرد و بنی‌عبّاس حکومت را به دست گرفت و حضرت امام صادق (ع) حدود ده سال از آخر عمر خود را با ابوالعبّاس سفاح و مدتی نیز با منصور دوانیقی هم‌روزگار بود (همو، ص ۲۰-۲۱).

در آن زمان، فرقه‌های بسیاری چون معتزله، اشاعره، خوارج، کسانیه، و زنادقه در سرزمین‌های اسلامی رواج یافته بود و همیشه بین آنان درگیری و کشمکش بود. عده‌ای نیز کافر و زندیق بودند. در چنین اوضاع نابه‌سامانی، حضرت امام صادق (ع) به مقابله با فرقه‌ها برخاست و به تقویت احزاب انقلابی و جهادی پرداختند و با تأیید قیام‌هایی چون قیام عمویش، زید بن علی بن الحسین (ع)، به تقویت روحی ایشان نیز پرداختند. از طرفی به تربیت دانشمندانی در رشته‌های متعدد مبادرت ورزیدند تا بتوانند سلامت امت را در آینده تضمین کنند؛ البته، به اعتبار منابع منصور چندین بار قصد جان حضرت امام صادق (ع) را کرد، و به این ترتیب، حضرت امام صادق (ع) سال‌های آخر

امام جعفرین محمد (ع)، ملقب به «صادق»، «صابر»، «فاضل»، «طاهر»، «قائم»، «کافل (سرپرست)» «منجی»، و مکنی به ابوعبدالله و ابواسماعیل و ابوموسی، ششمین امام از ائمه اطهار است که پیامبر اکرم (ص) بر جانشینی ایشان پس از خود تصریح داشته‌اند (حکیم، ص ۱۹، ۴۹-۵۰).

در سال ولادت او اختلاف است، ولی بیشتر مورخان ولادت حضرت امام جعفرین محمد (ع) را دوشنبه هفدهم ربیع‌الاول سال ۸۳ مصادف با روز ولادت جدش، حضرت محمد (ص)، دانسته‌اند (همو، ص ۴۸). پدرش، حضرت حضرت امام باقر (ع)، و مادرش، خانم ام فروه، دختر قاسم بن محمد بن ابی‌بکر فقیه بود که از نظر عفت و پارسایی و فضیلت سرآمد بانوان هم‌عصرش شمرده می‌شد (همو، ص ۴۶).

حضرت امام صادق (ع) دوازده سال از عمر پربرکت خویش را در سایه جد بزرگوارش حضرت امام سجاد (ع) سپری کرد و پس از شهادت ایشان نوزده سال نیز در خدمت پدرش، حضرت حضرت امام باقر (ع)، زیست و همه علوم و معارف را در مکتب حضرت امام محمد باقر (ع) آموخت. حضرت امام صادق (ع) دارای فضائل اخلاقی بسیاری بود تا جایی که همه بزرگان ایشان را می‌ستودند؛ حتی منصور دوانیقی، که دشمن اهل بیت بود، در رثای حضرت گفته است: جعفرین محمد از کسانی بود که خداوند در قرآن آنان را این‌گونه توصیف نموده است: «این کتاب را به آن بندگان خود به میراث گذاردیم که آنان را برگزیده بودیم». و او از آنان بود و خداوند او را برگزید (همو، ص ۲۳، ۵۹).

از جمله کسانی که از شخصیت والای امام صادق (ع) تمجید نموده‌اند عبارت‌اند از

علی اکبر ولایتی ve dğr.; تقویم تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران، (جلد

23 Ekim 2016

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

فيما يرويه...»^(١).

سادساً - الإمام جعفر بن محمد الصادق عليه السلام ومات سنة مئة وخمسين^(٢).

اسمه ونسبه:

قال عنه الإمام جعفر الصادق عليه السلام: «لولا

هو جعفر بن محمد بن علي بن الحسين بن

زرارة لظننت أن أحاديث أبي عليه السلام ستذهب»^(٣).

علي بن أبي طالب عليه السلام.

وكان هو ومحمد بن مسلم وبريد العجلي

وأُمّه: أمّ فروة بنت القاسم بن محمد بن

والأحول أحبّ الناس إلى أبي عبد الله عليه السلام»^(٤).

أبي بكر^(١).

وكانوا أمناء أبي جعفر عليه السلام على حلال الله

وحرامه، وهم السابقون إليهم عليهم السلام في الدنيا

كنيته ولقبه:

والآخرة^(٥).

كنيته: أبو جعفر، وأشهر ألقابه: الصادق^(٢).

وقال ابن أبي عمير لجميل بن درّاج:

«ما أحسن محضرك وأزين مجلسك! فقال: إي والله

مولده:

ما كنّا حول زرارة بن أعين إلا بمنزلة الصبيان

ولد بالمدينة في السابع عشر من ربيع الأوّل

في الكتاب حول المعلم»^(٦).

سنة ثلاث وثمانين^(٣)، أيام عبد الملك بن مروان.

وكان إخوته: بكير، وحران، وعبد الملك،

(١) انظر: أصول الكافي ١: ٤٧٢، والإرشاد ٢: ١٨٠،

من أكابر أصحاب أبي جعفر الباقر وابنه جعفر

وغيرهما.

الصادق عليه السلام»^(٧).

(٢) انظر البحار ٤٧: ٨ - ١٠، تاريخ الإمام الصادق عليه السلام،

باب أسماؤه وألقابه.

وورد في المصدر نفسه عن علل الشرائع تحليل

(١) و (٢) رجال النجاشي: ١٧٥، الترجمة ٤٦٣.

تلقبيه بالصادق وهو: التفرقة بينه وبين من يدّعي

(٣) اختيار معرفة الرجال: ١٣٣، الرقم ٢١٠.

الإمامة من أحفاده كذباً، وهو جعفر المعروف

(٤) انظر المصدر المتقدم: ١٣٥، الرقم ٢١٥.

بالكذاب، وهذا من بديع علوم الأئمة عليهم السلام، الذي

(٥) انظر المصدر المتقدم: ١٣٦، الرقم ٢١٩.

تلقّوه من جدّهم رسول الله صلى الله عليه وآله.

(٦) المصدر المتقدم: ١٣٤، الرقم ٢١٣.

(٣) انظر: أصول الكافي ١: ٤٧٢، والإرشاد ٢: ١٧٩،

(٧) انظر ترجمة زرارة في معجم رجال الحديث

والتهذيب ٦: ٧٨، كتاب المزار، الباب ٢٥، ولم يذكروا

٧: ٢١٨ - ٢٥٧، وترجمة حران في ٦: ٢٥٥ - ٢٦٢،

الشهر ولا اليوم، نعم ذكرها الشهيد الأوّل في

وعبد الملك في ١١: ١٤ - ١٧، وبكير في ٣: ٣٥٩.

الدروس ٢: ١٢.